

Даржэўны тэатр лясен паказаў спяванне па п'есе М. Мазыры «Прыгоды Сяіды». На сцэне: А. Іванова, Л. Пахомавіч, А. Сцяпанавіч у час падрыхтоўкі да спектакля.

Фота Ул. КРУКА.

ВЕЧАР БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ ў РЫЗЕ

У Рызе: у Доме культуры Латвійскай ССР адбыўся вечар, прысвечаны беларускай літаратуры. Вечар адкрыла дырэктар Латвійскага ўніверсітэта імя П. Стучкі Г. Гільдэншток. Яна гаварыла пра культурны сувязі Латвіі і Беларусі, пра вялікую дружбу двух вялікіх народаў — Ляўкі і Каліны. Аспірантка ўніверсітэта І. Карбанова і студэнтка філалагічнага факультэта Х. Калінова зрабілі кароткія беларускай савацкай прозы.

У саюзе пісьменнікаў БССР. На чарговым пасяджэнні Беларускага саюза пісьменнікаў БССР абмяркоўвалі перспектывы план выдання твораў на беларускай мове. У членна Саюза пісьменнікаў прыняты прэзідэнт Р. Курто, Ул. Шымчэ і лэзі Калеснін.

МІНУЛЫМ летам пабываў я на дачы ў аднаго пісьменніка. Пісьменнік паліваў у лэйкі гуркі на тэрасе. Сонца стаяла ў зеніце і вельмі гарэла. Прышла каласіца Даша, прынесла пісьменніку тавар і яшчэ адну лэйку. Яна пачала лэйкаваць, а Даша пачала лэйкаваць.

Скульптар Аляксей Глебух сказаў мне аднойчы: «Ты нядрэнна выліпліў гэты верш. Але табе не хпіла гліны». Жыццёвы матэрыял і асцяжылі «божественная» гліна, адсутнасць якой накіравала б пісьменніка хрысціянства беспрацоўе. Яна, гэтая «гліна», неабходная мне не толькі, калі мы стварам мастацкія творы, але і ў тых выпадках, калі пішам пра літаратуру, здымаючыся кады тым шляхамі, якімі яна павіна існаваць.

Арыстаклія, якія мне даваліся працягваючы дыскусію рыбныя «Пісьменнік і час», «Лепшым» больш ці менш па-майстарску. Парадаваў мяне вострымі думкамі і шырокай эрудыцыяй Барыс Бур'ян. Усхваляваў джэнне чалавека, які накіраваўся на цыжкі пошукі, адчуў я, чытаючы арыстаклію Міхася Стральцова. У нейкай ступені цікавым здаўся мне і тэмпераментны манера Віктара Говара — некаторага найбольш неспадзяванай маладосці яго не вельмі псуе. Дзелавіта пругла выступілі Аляксей Кулакоўскага. Яго думка наконт мовы («Не «падымацца» нам трэба над беларускаю народнаю моваю, а надварот — усё глыбей і глыбей рынаць у яе нетры, усё смялей і стэранным вывуцаць і выкарыстоўваць яе невычэрпаныя багаці») аздаўся мне вельмі правільны, напярэкор памылковым, на мой погляд, сцвярджэнням Стральцова наконт гэтага.

І ўсё ж аўтарам арыстакліі (не лічычы А. Кулакоўскага, які аказаўся бліжэй да жыцця, а значыць, да ісціны) не хпіла ў большай ці меншай ступені «надычыйнай гліны».

Увогуле, гэты спавесць нейкай часткі нашых літэратураў — калі яны выступаюць у жанры крытыкі — вынікае з таго, што яны прытрымліваюцца ўжо напівнага і шмат разоў перапісанага. Таму мне так і падобнася арыстаклію Рыгора Бярэзінска, што ён адважваецца сваё меркаванне мець, нават калі гэта звязана з рызыкаю налікаць на сабе гнёў літэратурных артыстоў, якіх, вышэйшы тэблцу множацца, уявілі, што знаёмы з вышэйшай матэматыкай. Маё свой погляд на жыццё і мастацтва і Барыс Бур'ян — і тады, калі піша кнігі, і ў тых выпадках, калі піша пра кнігі. Затое ў арыстакліі «На ар-біту эпохі» крытычная думка яго забуксавала. Яно не пагодзіцца са сцвярджэннем Бур'яна, што «сярод усіх мастацкіх твораў самыя вярхушкі і дзейсныя — творы літэратуры». Ды гэта ж аксіёма! Або хто сур'ёзна пачне аспрэчваць безумоўна правільную думку, што побач з вялікай літэратурай існуе і беларыстыка! Дарэчы, вельмі цікава і грунтоўна гэтае пытанне разглядаецца ў арыстакліі І. Радзінскага «А» беларыстыка і «а» беларыстыка, апублікаваным у іравацкай кніжцы «Новаго міра» за гэты год. Навошта ж паўтэрацца.

А вось калі Янка Брыль піша пра чалавека, разглядаючы яго творчасць праз прызму ўласнага жыццёвага вопыту, — гэта, сапраўды, і паўчальна і цікава. Арыстаклія Я. Брыля «Мой Чалавек» яшчэ раз пераконвае, што творчасць вялікага пісьменніка нікому з чытачоў не даецца проста: дастаткова маюла, прачытаць выдатны твор, і ты ўжо разумееш, чаму паўднёва, нібы падняў з зямлі скарбазецу золата. Не, так не бывае! Прайшоўшы праз многія жыццёвыя выпрабаванні, павінен ты прабіцца «да гэтай крыніцы з гаючай вадой».

Зусім відавочна, што той, хто працягвае «Вайну і мір» толькі аднойчы, у юнацтве, а не паўтэраць потым.

Ніх ГЛЕВІЧ

НЕ АДБІРАЙЦЕ
МУЗЫКІ ў ПАЭТА

Не адбірайце музыкі ў паэта, Зякедаўцы пазычаныя моды Яна з ім дружны ад стварэння саэта, Ва ўсім разе — сотні тысяч год.

Яна не толькі ўмее калыханкай У вачэвары цыжні гучаць, Але і звянец, як сталі, Зіхцець маленкай І — калі трэба — грама грукатаць.

Яна не толькі ручайком бульбоца, Але і шуміць, раве, як вадаспад, Яна ў радкі прышла і з ціхых ночы.

Яна ўвайшла ў радкі і з бэрэкад, Не ведаю, ці многа толку ў спробах Пазбавіць музыкі душы першай, Баюся, каб разумны чарствы Робат Замест Пэта не загаварыў.

І марна хтось прарочыць там, гдае — Ці той, ці гэты з будучыня верш, Няхай жыве паэзія, Увэршыць сэрца чулае найперш

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

Г. Мурэмцаў. «Каласніца».

чытанне двойчы і тройчы на розных этапах свайго жыццёвага шляху, той не ведае геніяльнага тавара. Тагася. Да крыніцы прыгажосці і мудрасці трэба зяртацца як мага часцей. А ёсць жа чытачы (і крытыкі таксама), якія наўна думаць, што працягваюць верш гэта ўсё роўна, што сарваць кветку пры дарозе. Але не! Верш (калі ўжо яго паўноўваць з кветкаю) — гэта адзін з тых сарваць, працягваюць мастацкі твор, могуць аказацца неглыбокімі, а то і зусім памылковымі.

Нешта падобнае адбылося з Міхасём Стральцовым, які, не адчуўшы арганічнай неабходнасці

РОЗДУМ
МЕРКАВАННІ
ПАЛЕМІКА

«Лезці на гару», працягваў (трэба сказаць, добра сумленна) кнігі, напісаныя нашымі пісьменнікамі за апошнія гады, і, залпшыўшы вочы на тое, што адбываецца ў сапраўдным жыцці, завуль, быццам галоўны недахоп літэратуры тлумачыцца тым, што «большасць нашых твораў не выходзіць за рамкі вясковай тэматыкі». Меркаванне не новае і, на мой погляд, памылковае... «Нам прычынова важна, — сцвярджае М. Стральцоў, — пісаць пра горад, пра тую сферу дзейнасці, якія народжаны сучасным жыццём і якія не знайшлі яшчэ адпаведнага адлюстравання ў нашай літаратуры. Таму што новыя тэмы — гэта новыя з'явы жыцця, новыя ўзаемаадносіны людзей, новы побыт і, нарэшце, новыя пласты мовы...»

Хочацца спытаць у аўтара арыстакліі: хіба сучасныя вясцы не ўласцівы ўсе тым з'явам, якія ён бачыць выключна ў горадзе? Уласцівыя, ды яшчэ ў якой ступені? Усім багатае сённяшняе каласнае вёска — і новымі ўзаемаадносінамі людзей, і новымі побытамі, і мова там, зразумела, не застася, не спынілася ў сваім развіцці на ўзроўні дзесяцінаціх стагоддзяў, яна ўзабавяецца ме-

стаецца мёртвай копіяй арыгінала. А копія і ўзабавача не жыццё, ні мастацтва.

Гаворачы гэта, я не імкнуся рабіць нейкіх тэарэтычных абгульчэнняў, наколькі мае рацыю, напрыклад, той жа Мікола Якаўска, калі менш за ўсё кілапоўца ў сваім «Муляры» перадаў усе падрабязнасці таго часу. Задача, якую ставіць перад сабою скульптар, куды больш складаная і сур'ёзная — стварэнне абгульчэння вобраз рабона, і адчуванне той добрай сілы, унутранага спакою і грунтоўнасці, што павявае ад скульптуры, дасягаецца не за кошт чыста вонкавых характарыстык. Вобразна-сцэнічнае раскрыццё ў самай скульптуры фігуры, спакійнай позы, акружэння твораўчых задач толькі прычынова ўлада на гэтай выставі і двух іншых маладых скульптураў — Генадзія Мурэмцава і Анастасіі Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Не толькі гармонія прапорцый, пластычнасць пераходзіць, цяжкасць форм, вельмі плаўныя і ланцужкі, вабіла, напрыклад, А. Анікейчыка, калі ён працягваў над жаночым партрэтамі. Але, пераходзіць гэтую прыгажосць у матэрыяле, падпарадкоўваючы матэрыял задуме, ён тым больш поўна адлюстраввае характар, душэўны стан і тое ўнутранае надбавенства, якое ў адлюстраванне ад вонкавага робіць востра адчуваемым. На выставі гэтае надбавенства ў творах Анікейчыка і Анікейчыка.

Уладзімір ВАРНО

ДУМАЮ, што ў чытачоў не выклікае прэзачанні, калі я для паўднёвання свайго думкі выкарыстаю не прыклады літаратуры, а факты самаго жыцця. Запрашаю М. Стральцова наведзіць са мною саўгас «Дзесяць год БССР» на Любаншчыне. Вылучэнне жыцця гэтага саўгаса пераканала б М. Стральцова, што для нашых пісьменнікаў таксама «прычынова важна» пісаць пра сучасную вёску, які і пра сучасны горад. Гэта па той вельмі істотнай прычыне, што жыццё ў вёсцы не стаіць на месцы, а рухаецца наперад вельмімі крокамі, апрадэжваючы яго адлюстраванне ў нашай літаратуры. Ад вёскі, якая, напэўна, паўстаала на ўзлёні М. Стральцова, калі ён пісаў свой артыкул, засталася адна толькі назва — Сосны. На тым месцы,

— Ці не лішня ў вас елачка?

Мал. Э. ГАЛЬДШТЭЙНА.

ГАСТРОЛІ КАПЭЛЫ

Салігорск, Полацкі нафтабуд, азотнакукавы камбінат і іншыя новабудовы самгойд рэспублікі шаведла сёлета Дзяржаўнага акадэмічнага харавыя капэлы. Атрысты капэлы часта выступаюць перад калгаснікамі і рабочымі саўгасаў. Надаўна з канцэртаў яны выступалі ў калгасе «Савецкая Беларусь», «12 год Кастрычніка» Рагачоўскага раёна, «Светлы шлях» калгасу «Савецкая Беларусь». Толькі за апошнія два месяцы капэла дала звыш 20 канцэртаў ў калгасе і саўгасе рэспублікі. У перепутары дае новыя праграмы, складзеныя з харавых твораў савецкіх кампазітараў.

ДАПАМОГА АМАТАРАМ СЦЭНЫ

У Рэспубліканскі Дом народнай творчасці часта з'яўляюцца за дапамогай каллекцыя мастацкай самадзейнасці. Кансультанты ім даюць вопытныя спецыялісты — вядомыя амерытты, кампазітары, музыканты. Гэта — Р. Шырма, Г. Цітовіч, А. Бальдэвін, М. Корсак, К. Паллаўскі, І. Кузняшоў, М. Шейдэрман і іншыя. Для аказання метадычнай і практычнай дапамогі яны выязджаюць у рэальныя дамы культуры, сельскія клубы.

Пры Доме народнай творчасці працуе мастацкі савет, члены якога на грамадскіх асновах кансультуюць самадзейных кампазітараў.

Было гэта каля п'ятнаццаці гадоў назад. На вытворчай нарадзе ў аддзеле культуры Смаргонскага раёна ішла гаворка аб тым, што для насельніцтва Войстамскага і Міцкоўскага сельскіх Саветаў рэдка ставяцца кінасеансы. Кінамеханік скардзіўся:

— Не любяць войстамцы кіно. — Канешне, участка цяжкаваць, — паспучаў нахтэ.

— Дазвольце мне пайсці на гэты маршрут, — сказаў ён. І, памалуцшы, больш упэўнена дадаў: — Прашу аддзельна апаратуру.

А назаўтра кінаперасоўка была ў вёсцы Войстам.

Прайшоў месяц, потым другі. У аддзеле культуры супраць прозвішча П. Аскірка з'явіліся лічбы: 130 і 165. Гэта былі працэнтны выканення месечных фінансавых планаў. Лічбы гэтыя гаварылі і аб іншым: на кожны сеанс цяпер прыходзіла людзей у восем-дзесяць разоў больш, чым раней. Любяць, аказваецца, войстамцы кіно...

Можна было б многа гаварыць аб цяжкасцях і непараўненнях, якія ўзніклі ў кінамеханіцы на пачатку дарогі па ўсталяванню кантакту з глядачом. Але зглянем лепш у вёску Войстам сёння.

АСКІРКА ПАДАЕ СІГНАЛ

Сёння — кіно. Гэта вядома на тонкіх і перепутарнага месца пачаў, які ісцё ў клубе. Аб назве фільма і пачатку сёанса гавораць афішы на будынку школы, магазіна, на многіх дамах калгаснікаў, на тэлеграфных слупах.

Пойдзем у клуб. За гадзіну-паўтара да пачатку сёанса тут гучыць радзіла, танцуе моладзь. Гэта таксама клопаты кінамеханіка.

А за некалькіх мінут да пачатку сёанса над кінабудкай, дзе прадаюцца білеты, успыхае яркі агончык. «Сігналнае лямпачка» — называюць яго войстамцы. І тыя з іх, большай часткай пакыліся, каму ўжо не карціць на танцы, спяшаюцца ў клуб, кінуць па дарозе суседзю:

— Аскірка сігнал падае, хутка кіно пачнецца!

Неўзабаве змаўкае радзіла, гасне ў зале святло, успыхае экран. Сёанс пачаўся. Войстамцы ведуюць, што і на гэты раз Аскірка не падвадзіць і гук, і малюнак будзе выдатны.

Але на тонкіх гэтых зававаў Пятро Аскірка любіць калгаснікаў. Яны добра ведаюць яго і як настольнага прапагандыста, агітатара за ўсё новае, перадавое.

Адночы, гутарачы з калгаснікамі, кінамеханік пачуў такое:

— Не нашай зямлі сады пладоніць не будуць. Цяжкая яна ў нас. Да таго ж і маразы часта надароўваюць, вымязраюць абшчыны...

— Таму і пчал амаль ні ў кога няма, — дадаў тхотці.

Аскірка амаль абурўся:

— А як жа Міцурый! На пустцы вырасці сад! Ды які сад! Справа не ў зямлі, а ў староніках, умяшчэнні. Вось прывяжу вам фільм, наглядзеце, як Іван Уладзіміравіч перамо прыроду.

І Пятро Аскірка прывёз у вёску кінафільм «Міцурый». Многія калгаснікі ўпершыню бачылі на экране вясёлае пераўтварэнне прыроды. Доўга не разыходзіліся пасля кіно, гутарылі, спрачаліся. А пад канец напярэлі кінамеханіка прывезці кінафільм «Пчолы і ўраджай» — чулі, што такі ёсць...

Кінамеханік Пятро Аскірка наладзіў цесную сувязь з праўленнімі калгасаў, якія абслугоўвае. Так, у калгасе «Праўда» толькі ў гэтым годзе ён паказаў 28 сельскагаспадарчых фільмаў. Паказ іх суправаджаў лекцыямі спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

Працуючы каля п'ятнаццаці гадоў кінамеханікам, бываючы па многу разоў у адных і тых жа вёсках, Пятро Аскірка добра ведае, які ідуць справы ў тым ці іншым калгасе. Ён неаднаразова заўважыў, што ў калгасе «Шлях да камунізму» многа непаладкаў. Кінамеханік вырашыў паказаць калгаснікам кінафільм «Зямля і людзі». Фільм усхваляваў глядачоў. Зайшла размова аб станоўчых справах у вёсцы калгасе. Тут жа было выказана жаль папроку ў аднас праўленні, крытыкаваліся грамадскія маёмасці.

Цудоўны і вялікі паўстае чалавек у беларускай пазізі. Цяпер я лічу ра перакананы ў гэтай думцы, перачытаўшы ўсё лепшае, што было створана нашымі пазізі — ад Паўлюка Барыса да М. Танка і Р. Барадуліна. Я называю імя гэтага апошняга з надзеяй, што ён унёс у вершы сваё новае адуцвенне жыццё, будзе развіваць слаўныя традыцыі нашай пазізі. Так, традыцыі, які былі адмажыліся некаторыя нашы літаратары ад слаўнай спадчыны пазізічнага мінулага. Тры нагоды выйшлі тады Анталогі беларускай пазізі і яны раз пераканальна і склалі аб тым, што пазізі наша цудоўная, бо з вялікай лірычнай сілай выказвае годую, прыгожую, вольналюбную душу беларускага народа.

Я ведаю, што ты — вызваленне з няволі і пекла...

Такое вызначэнне пазізі даў Максім Танк. І наколькі ж яно мацней і больш гаворыць майму сэрцу, чым «Вызначэнне пазізі» Б. Пастэрнака:

— Это — сладкий, заглохший гомон.

— Это — слёзы вселенной в лопатках...

Добра! Безумоўна. Але аўжэ, каментар. Шапатліва. А вось пад вершамі М. Танка падпісана кожны з нас.

З таго часу, як беларусы ў сям'і братніх народаў Краіны Саветаў набылі свае права «людзінскай звацы», у нашай пазізі пачаў развівацца, умацаваўся і ў апошні час заваў аб сабе на поўную сілу вельмі патрэбны пачатак — інтэлектуальны. Чалавек не толькі багаты прыгожасцю душынай, у ім і розуму россыпаны — вось пра што гавораць вершы апошняга часу. Менавіта на гэтай інтэлектуальнай глебе вырастае пазізі такога свавольнага майстра верша, як Міхась Паччанка. А ўслед за ім пайшлі і іншыя, маладыя пазізі, такія, напрыклад, як Ул. Караткевіч, Рыгор Барадулін, Навум Кіслік...

Дарэчы, мне здалося даўным, што калі тэленавіты пазізі Навум Кіслік у першай сваёй кнізе некалькіх духоўна збядняў свайго героя, то Віктар Говар, уступаючы ў дыскусію на старонках «Літаратуры і мастацтва», супраць гэтага нічога не меў. А вось калі Н. Кіслік сваёй другой, а яшчэ ў большай ступені — трэцяй кнігай заваў аб цудоўнай здольнасці насчынаць вершы жывой, трапяткоў думкай, дык В. Говару гэта чамусьці не спадабалася. Спасаўся на нейкіх, невядомых сацыялістаў пазізі, ён заявіў:

«Кажуць, што другі зборнік пазізі горшы, чым першы, што вершы Н. Кісліка халодныя». Ён не паклае думкі і пачуцця, а расказвае пра іх, аперуе да розуму чытача. Дык гэта ж добра! Аперуе аперуе да розуму чытача! Чытач разумевае апрак, то ё ж самае адышлося і з пазізі. Выдатны рускі пазізі Міхась Забалотнік пісаў вершы па формуле МОМ: «Мысль — Образ — Музыка». Тое ж самае, па-мойму, стараецца рабіць і Н. Кіслік. І вельмі добра, што ён шукае ў такім напрамку.

Есць у нас яшчэ, на жаль, вершы (і ў вельмі вялікай колькасці), якія не звяртаюцца ні да пачуцця, ні да розуму чытача. Яны вельмі падобны на мыльныя пухіры — пазізічныя нейкія імгненне і лопнуць. Праілюстру гэтаю думку вершам Станіслава Шушкевіча, узятым з яго кнігі «Дарогае вясні», разлічанай на дарослага чытача:

Мыльная бурбалка ляжыць па хаце, Завержучыся малымі, нібы пчолы. Пачакайце, дзеці, пачакайце, Глянуў і на гэты міг вясні.

Ападае лёгкая вясёла І краіначка набы даволі: Чароўнай німа, німа асіноўка, Значна загас раптоўна промень.

Пазбейцацца трыба нашай пазізі ад такіх вась «мыльных бурбалка».

У НАС РАЗУМА Зараз на важную і адказную тэму — пазізічны і сучаснасці. І мы пачынаем зваць пратэст супраць усялякіх «мыльных бурбалка» ў пазізі, які прыгожа яны і пераважылі на сонцы. «Мыльнымі бурбалкамі» сучаснасць не выкажы, яны — па-за часам.

«Карціна павіна ўзвышацца чалавека, натхняць і вёсці яго на высакродны подвигі», — сказаў нядаўна М. С. Хрушчоў, наведваючы выстайку твораў маскоўскай мастакоў, дзе ж самае адносна і да пазізі нашай, і да прозы, — да ўсёй літаратуры.

НОВАЯ АБАНЕМЕНТНЫЯ КАНЦЭРТЫ

Канцэртныя абанементы. «Чайкоўскі» і «Бетховен», якія былі выпушчаны ў мінулым годзе Беларускай дзяржаўнай філармоніяй, карысталіся вялікім поспехам у шматлікіх аматараў музыкі сталіцы. Зараз выпускаюцца два новыя абанементы пры ўдзеле Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР, камернага аркестра, сімфаджаза і лепшых салістаў.

Першы з іх называецца

«Танцавальныя рытмы ў класічнай і сучаснай музыцы». Канцэрт будзе праходзіць у памяшканні акадэмічнай Беларускай дзяржаўнай філармоніі імя У. І. Леніна.

Другі абанемент называецца «Выдатныя творы XX стагоддзя» (І цыкл). У гэтых канцэртах прымуць удзел лаўрэаты Ленінскай прэміі С. Рыхтар і Д. Шастаковіч.

Г. ГЛАХЕНГАУЗ.

КЛУБ «МЕЛОДЫЯ»

У Мінску, пры Саюзе кампазітараў, створан клуб аматараў музыкі «Мелодыя». Тут будуць праходзіць сустрачкі з кампазітарамі і выдатнымі музыкантамі, салістамі опернага тэатра і філармоніі. Сустрачкі будуць чаргавацца з канцэртамі, дыскамі, праслухоўваннем магнітафонных запісаў. Члены клуба праслухай ўжо і абмеркавалі хараграфічны

ую паэму Равэля «Вальс» («Танец смерці»), запіс «Пятрушкі» ў выкананні І. Стравінскага ў суправаджэнні Бастонаскага сімфанічнага аркестра. Навучыцца разумець музыку, асабліва сучасную, адражываць добрае і дрэннае ў музыцы — гэтаму дапаможа аматарам мастацтва клуб «Мелодыя».

В. НЯЗУРАВА.

Шырокаэкранная «мастакая кінааповесць» «Малада-зелена» створана рэжысёрам К. Волявым на кінастудыі «Масфільм» па матывах аднайменнага твора А. Ракемчука.

Кінакарціна расказвае пра будаўніцтва новага горада на паўначы нашай краіны. На адным з будаўнічых участкаў не халае цыглы. Мастацкік Мікола Вабушкін едзе да галоўнага інжынера цэльнага завода. Там ён сустракаецца з ірыняй Ільіной. Ірыня нядаўна скончыла архітэктурны інстытут і прыехала на поўнач у якасці галоўнага архітэктара будучага горада.

Мікола і Ірыня разам змагаюцца за новы, камуністычны горад, які з'явіцца будаваць на-жуніцынаму аднагоўна ўсё старое, аджылае.

Ролі ў фільме выконваюць А. Табакоў, А. Шарапеева, І. Пераверзеў і інш.

Раніца. Сонца ледзь пачынае валаса праз густы туман. Мора было неспоконна. Кожную хвіліну яно пагражала абуршыць на бераг усненыя, халодныя

хвалі. Але нягледзячы на гэта, рыбакі эстонскага прыбярэжнага калгаса збіраліся выйсці ў мора.

Іх было пяцёрка: брыгадзір Юхан, Нілс, Кустас, Эрык і Юры. У апошні раз яны з маўклівай суровасцю глядзелі на родны бераг, і лодка схавалася ў тумане.

Так пачынаецца новая кінакарціна «Хлопцы адной вёскі», пастаўленая рэжысёрам Ю. Мюроам на кінастудыі «Талі-фільм».

Парадуны глядачы ў студэні і кінематграфісты студыі «Арменфільм». Тут закончана стварэнне новай мастацкай кінакарціны «Пярсцёжныя славы».

Пра што расказае гэтае пастаўленае рэжысёрам Юрыя Янкінаў? Кінадраматургі Я. Качаран, А. Філімонаў і Г. Шагіня пачалі ў аснову сюжэтару фільма сапраўдныя факты з жыцця савецкага спартсмена чэмпіёна алімпійскіх гульняў Альберта Азарана. Самае прыкметнае ў карціне «Пярсцёжныя славы» —

Кадр з фільма «Пярсцёжныя славы» — ролі: Ануш — арыстка І. Агамян.

тое, што ў ролі Армена адымаўся сам Альберт Азаран.

У студэні на экране рэспублікі будзе таксама дэманстравацца мастакая кінааповесць «Паўлуха», створаная рэжысёрам С. Туманавым і Г. Шукіным на кінастудыі «Масфільм» па сюжэтары Р. Пагодзіна.

...Маленькі Паўлуха, які рана пайшоў на самастойны шлях, меў ужо сваё разуменне жыццёвай мудрасці.

У фільме карціны Паўлуха вяртаецца ў свой калгас. Гэта ўжо — чалавек, праўда, далёка яшчэ не дарослы, які ўжо асы-саваў і асвоў галоўнае — сапраўдную чалавечую шчасце, сапраўдную чалавечую перадаючы перад людзьмі.

У ролі Паўлухі адымаўся маскоўскі школьнік Коля Казлоў.

З зарученых кінакарцін глядачы зогнуць прагледзець: «Апаляганні аб рэвалюцыі» (Куба), «Два пакаленні» (Кітай), «Будзь шчасліва, Ан!» (Валгарыя), «Вясёлая музыка» (Венгрыя), «Азбука страху» (Югаславія), «Прыгавораны да пакарэння смерцю ўдэ» (Францыя) і іншыя.

Р. ЗАЙЦАВ.

СКАРБЫ-У ГЛЫБІНЯХ

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

жыхеры Соснаў не б'юць богу паклоніў таму, што ім ісць чым заняцца ў час адпачынку.

Вось, калі ласка, даве вёскі-суседзі, дзе сёна пераплаліся новыя і старыя, мінулае і цяперашняе Беларусі. І ўсё гэта, кідаючы адзіну адну вышкі, жыццё, змагаючыся ў уражаннях сваім драматычным канфіліктам, прасіцца пад піро пісьменнікам.

І вядома ж, не ў тым бяда, што нашы пісьменнікі пішуць пераважна пра вёску. Дрэнна тое, што некаторыя з іх бачаць вёску застылай, нерухомай, не хочучы заўважыць той вострай непрымірымй берабцы новага са старым, якая так характэрна для ўсёй нашай рэчаіснасці.

Вось яшчэ адно здаецца мне надзвычай важным. Чаму пісьменнікі павіны абавязкова адлюстроўваць вёску, бачучы яе ізалявана ад горадаў? Бо калі, як правільна мяркуе М. Стральцоў, «наш век небыўшы на размаху ўзаемапрацінення розных ведаў, навуц, а'ў мастацтва», дык вядома ж, гэты працэс ўзаемапрацінення не можна не праявілі ў адносінах паміж горадам і вёскаю. Аляксей Кулакоўскі сказаў: уся справа ў таленце пісьменніка. Хочацца дадаць: — ў правільным разуменні ім складанай і ўзаемапрацінення практыцы сучаснага жыцця. У сапраўдных творах літаратуры — усё буйна, нібы ты глядзіш на жыццё, паказанае пісьменнікам праз ліны тэлескопа. А інакш перад вачыма чытача будзе міляцка нешта шэравае, невяразнае, што не запэвае ў памяці. У героіх многіх кніг — не думкі, а думачкі, не страці, а страшчэчкі.

Цяжка мне, напрыклад, зразумець, чаму Ілья Кілаз назваў сваю кнігу — «Злодзей». Як ён злодзей, Мішка Галугіц? Не злодзей ён, а цень бесцэльнасці. І ў чытача (я маю на ўвазе не тых чытачоў, якія глытаюць кнігі «пра шпіёнаў») непабегна ўзнікае пытанне: а ці варта трысць час і энэргію на перавыкаванне нечага нематэрыяльнага, неперажывацкага?

Сумне робіцца ад усведамлення таго, што ў нас не-не ды і выходзяць кніжкі шэрыя, невыразныя, разлічаны на дрэнны густ чытачоў. А чытача трыба выхоўваць на добрых узрох літаратуры.

ВЯДОМА, мае рэцыю Барыс Бур'ян, калі ў сваім артыкуле «На арбіту эпохі» гаворыць пра тое, што матыў пераадалення ўз'явацца галоўным у сучасным мастацкім характары. «Станаўленне чалавечай асобы ў новым грамадстве — гэта і ёсць пераадаленне ў самім сабе... жабрака, уласніка, раба». І ў сьвятле гэтага нельга не засмучацца духоўнай беднасцю і нерухома-сцю духоўнага аблічка герою некаторых кніг нашых пісьменнікаў...

У часы пачатку асобы машына сталінскага бюракратызму імкнуліся зрабіць чалавека «вяснічак». А для таго ж, уласна кажучы, і адыбелі Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, разгромлены Інтэрвенты і фашызм, каб кожны ўдзельнік будаўніцтва камунізма ў поўнай меры ўсвадоміў сваю веліч, сваю магучую сілу, свае бязмежныя творчыя магчымасці. Вельмі даўна, а сказаў бы, неатуральна атрымліваецца, калі некаторыя нашы пісьменнікі, сумленныя і безумоўна таленавітыя, такія, напрыклад, як Аляксей Кулакоўскі, прымаючы разам з усім народам актыўны ўдзел у ліквідацыі рэшткіх культуры асобы, пачынаюць, наперакот сваім перакананню, даводзіць чалавеку, быццам ён, чалавек, — вяснічкі.

На самай справе. Ці можна знайсці ў героях кнігі А. Кулакоўскага «Тут я жыў...» такія характэрныя для нашага часу рысы, якія вельмі шчыльна і шчыльна прывядаюць да вяснічкі? Вядома, героі кнігі — людзі пераважна добрыя, іншы раз нават сімпатычныя, яны па-свойму шукаюць месца ў жыцці. Але бяда ў тым, што нават гэты маленкія гэтыя людзі, прынятыя, прыбодныя аўтарам. Чытаеш кнігу і думаеш — божа мой, які сумна, як шэра і аднастайна, якое навічанае мыццё гэтых людзей! Няма ў гэтых жыццё прастору для высокіх парываных душы, для глыбокіх думак, для вялікай любові... Варта толькі, дачытаўшы кнігу (ох, і жаліцца ж гэта праца!), выйсці на вуліцу, прыйсці на завод ці ў калгас — і адразу разумеш: не, жыццё больш значнае, людзі ў ім куды цікавейшыя, чым іх малюваў А. Кулакоўскі ў сваёй няўдалай, на мой погляд, аповесці.

У артыкуле «Пішчы за ўсё — талент!» А. Кулакоўскі выказаў некалькі слушных заўваг наокоп мовы. Я не магу не пагадзіцца з ім, калі ён, палемізуючы з М. Стральцоўм, гаворыць, што не «вяснічак» нам трэба над беларускай мовай, а наадварот — гэты глыбей і глыбей апусціцца ў яе нетры, усё сямей і стараней выкарыстоўваць яе невычарпальныя багаты. Аднак зваляецца усю віну на карэспандэнцаў, рады ўсё ж не верта. У вядомай меры вінаваты і літаратары-прафесіяналы, у тым ліку і Аляксей Кулакоўскі. Цікава было б ведаць, які «кэрэспандэнц» і з якім «мікрафонам» падшоў да аўтара аповесці «Тут я жыў...», прымуціўшы яго загаварыць такім вась чынам:

«Усё тут неўзабаве перамяніцца, — падумалася мне. Уважліва тыя пламы вялікага будаўніцтва, пра якія толькі ты расказваў мне інжынер. Цяпер дзятучы бярэць з гары пясак для фундаментаў тых дэмоў, у якіх яны будуць жыць, а потым з нетраў зямлі яны дастадуць такое багацце, што завітнічэны не толькі пясчкі гэтых месца, а і многіх іншых... А цяпер на гэтым месцы проста на вачы ўзняўся горад з зямлі фундамента вялікага шматпавярховага дома».

Калі гэта мова мастацкай літаратуры, дык хто мне растлумачыць, што такое газетная карэспандэнцыя?

Аповесць з такімі «моўнымі пластамі» можна лёгка пераказваць на любую мову, і ад гэтага ў ёй нічога не ўзбавіцца і не прыбавіцца. А вось перакладчыку, які б захацеў узрадавацца рускага чытача новым творам Івана Мележа «Людзі на балоце», давялося б, як кажучы, папачыць: пераклад такой кнігі патрабуе творчых, а не механічных намаганняў. Ды і сам Аляксей Кулакоўскі, які аб гэтым сведчыць лепшае ў яго творчасці, прыпадае да жыццёвай крыніцы беларускай мовы. Зараз я гаварыў пра асобную нядоуч таленавітага пісьменніка.

САВЕЦКІ чалавек вялікі, нават калі ён працуе «простымі» шафэрам, які герой аповесці А. Кулакоўскага. Вялікі ён не толькі таму, што першы выраваў у камяніну прастору, пабудавав атамныя станцыі і ледаклоны, гарады ў тэйзе і пустыні. Паўнаўладны гаспадар сваёй краіны, ён вялікі таму, што, калі гаворыць «я», дык раха адрэзае ж вяртае яму гучнае «я». А гэтага вясці, ніколі не бывала ў гісторыі чалавечства — жабы ася і імкненні адной асобы зліваліся з воляю і імкненнімі ўсіх грамадзян краіны. Трыба паказаць гэтага чалавека, нашага сучасніка буйна, яра — на ўвесь рост. Трыба, па-мойму, браць вялікі філасофскі тэмы, разрываць жыццёвую цэліну, а не корпацца ў сябе на літаратурны прысудзімны ўчастку. Права і свяшчэнны абавязак савецкага пісьменніка — паказаць Чалавека з вялікай літары (прафесіі і рангі тут не маюць значэння: герой можа быць і калгасным пасечнікам і ўкладчыкам вадэрапаводных труб) — вялікага чалавека з яго вялікім радасцімі і пакутамі, якія лопуць быць выкліканым чэ-савым і часта непабегным нядоўмам ў вырашэнні акой-небудзь жыццёвай праблемы, а не тым, што ён, герой твора, не мае магчымасці ну-піць сабе матэрыял з калёскаю ці адрэз на пан-камяніну сукенку.

Так, павуляюцца ў нас яшчэ, на жаль, творы, у якіх пісьменнікі, выказваючы сваё спачуванне да «маленькага» чалавека-вяснічкі, знаежача героя гэтым спачуваннем. Не спачуваць чалавеку трыба, тым больш, не шкадаваць яго, пра што яшчэ Максім Горкі гаварыў, а паважачы і ўзвышаюцца. І калі чалавек упаву духам, калі спатыкнуўся ў дарозе, ці паграз у дробязях, як героіня аповесці Яўг. Васіленка «Гэтыя Ларыны», дык нахай кожны радок таленавітага твора скажа яму: «Палгдзі, чалавек, на зробленае табой, на сабе самаго, палгдзі, які ты ёсць на самой справе — магучы, дужы, прыгожы».

Пра што ў канчатковым выніку гаворыць аповесць А. Салжаніцына «Адзін дзень Івана Дзянісавіча», які не пра тое ж вялікі чалавек, які і ў незвычайных умовах, з калючым дротам Берыеўскага лагера, не ператварыўся ў жыўліну, не зрабіўся «вяснічка», не здрабнел душою, не страціў любі да Радзімы.